

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Konsumentskydd vid finansiell rådgivning (SOU 2002:41)

(Dnr 2002/4080/KO)

1 Inledning och utgångspunkter

Utredningens uppgift har varit att kartlägga och analysera frågor om konsumentskyddet vid finansiell rådgivning samt föreslå en lagstiftning eller annan lämplig åtgärd för att stärka detta skydd. I det remitterade betänkandet presenteras förslag till en ny lag om konsumentskydd vid finansiell rådgivning.

Utredningen anger som utgångspunkt för arbetet att bankers och andra finansiella företags verksamhet väsentligen har förändrats de senaste 20 åren såtillvida att antalet medborgare som innehar finansiella instrument har ökat kraftigt. Tjänstemännen i de finansiella företagen har kommit att agera som rådgivare i kombination med att konsumenterna erbjuds ett stort antal investeringsalternativ med varierande exponeringsgrad. Denna utveckling har skapat ett ökat behov av kunskap och information hos konsumenten. Den konsumentrådgivning som tillhandahålls av de finansiella företagen har därför stor betydelse. I Sverige finns ingen lagstiftning som reglerar finansiella rådgivares skyldigheter och ansvar. Det finns emellertid en rättspraxis som stipulerar ett ansvar för finansiella rådgivare. Eftersom denna praxis inte närmare fastställer gränserna för rådgivarens ansvar gentemot konsumenten konstaterar utredningen att det finns ett behov av lagstiftning som tydliggör detta ansvar.

Riksgäldskontoret instämmer i utredningens bedömning att det finns ett behov av en konsumentskyddslagstiftning som klargör vilket ansvar den finansiella rådgivaren har i förhållande till konsumenten. Effekten av en sådan lagstiftning borde bli att den finansiella rådgivaren iakttar en större försiktighet och omsorg i sin rådgivning till konsumenten. Lagförslaget är också enligt Riksgäldskontoret väl avvägt, dock med de invändningar som framgår nedan.

2 Konsumentskyddets ändamålsenlighet

Det finns goda skäl att inta en restriktiv inställning till att skapa ytterligare regleringar på den finansiella marknaden. En lagstiftning som lägger ett för stort ansvar på den finansiella rådgivaren kan resultera i att konsumenten inte tar vederbörligt ansvar för sina placeringar och inte i tillräckligt hög grad informerar sig om förekommande möjligheter och risker. För stor regleringsiver kan också medföra andra negativa effekter. Det är inte lämpligt att frånta konsumenten ett eget ansvar för finansiella placeringar. Om konsumenten sätter för stor tillit till den finansiella rådgivaren utan att ta ett eget ansvar kan den föreslagna lagstiftningen motverka sitt syfte och regleringen i sig skapa behov av ytterligare regler. För mycket reglering riskerar också att skapa tröghet på marknaden som hämmar förnyelseförmågan och i förlängningen kan försämra finansmarknadens förmåga att effektivt omfördela kapital och risker.

En önskvärd utveckling vore att marknads aktörer på frivillig basis införde uppförandekoder som närmare skulle kunna konkretiseras i direkta handlingsregler för de tjänstemän som ger finansiell rådgivning. Ett sådant initiativ till frivillig reglering torde på lång sikt gynna de finansiella företagen även kommersiellt.

Under de senaste årens finansiella turbulens har konsumenterna lidit stora privatekonomiska förluster som till en del orsakats av en vårdslös rådgivning. De finansiella företagen har ökat sin lönsamhet på bekostnad av kundens behov. Detta är särskilt allvarligt eftersom utfallet av finansiella placeringar kan vara avgörande för den enskildes livsvillkor och förmåga att planera sin ekonomi, både över livscykeln och för att bygga upp reserver inför oförutsedda händelser. De finansiella företagen har emellertid inte visat någon ambition att införa och tillämpa sådana regler. Mot den bakgrunden förefaller det nödvändigt att, trots ovan redovisade skäl som talar emot ytterligare reglering, införa en lag som bättre skyddar konsumenten mot ansvarslös finansiell rådgivning.

3 Lagförslaget - tillsynsansvaret

Enligt utredningen ska staten ges möjlighet att kontrollera att företagen uppfyller de krav som följer av lagförslaget. Tillsynen är central av såväl konkurrens- som konsumenthänsyn. Utredningen föreslår en uppdelning av tillsynsansvaret mellan Finansinspektionen och Konsumentverket. Större delen av de berörda företagen står redan under Finansinspektionens tillsyn i andra delar av sin verksamhet. Enligt Riksgäldskontorets bedömning är det viktigt att den tillämpning av lagstiftningen som utvecklas är konsistent, förutsägbar och enhetlig. Det finns en uppenbar risk att en sådan enhetlig utveckling av praxis försvåras om tillsynen är uppdelad på olika myndigheter. Tillsynen bör därför samordnas under en av de föreslagna myndigheterna.

Principiellt anser Riksgäldskontoret att huvudansvaret för konsumentskyddsfrågor bör ligga på Konsumentverket även när det är fråga om finansiella tjänster. Huvudargumentet är att Finansinspektionen har samhällsekonomiskt viktigare uppgifter när det gäller tillsyn av finansinstitutens grundläggande solvens. Dessa riskerar att hamna i skymundan om inspektionen ges för många andra uppgifter. Riksgäldskontoret är samtidigt medvetet om att det finns en etablerad ansvarsfördelning mellan Finansinspektionen och Konsumentverket. Lagförslaget avspeglar i så måtto gällande praxis. Frågan om Finansinspektionens roll på konsumentskyddsområdet bör emellertid utvärderas i annat sammanhang.

Riksgäldskontoret har inga övriga synpunkter på lagförslaget, utan finner det vara väl avvägt. Riksgäldskontoret välkomnar särskilt att den nya lagen klargör att skadeståndersättning kan utgå för ren förmögenhetsskada utan att det behöver föreligga ett brottsligt förfarande eller ett fastställt kontrakt mellan konsument och rådgivare.

I detta ärende har riksgäldsdirektören Thomas Franzén beslutat, efter fördragning av chefjuristen Anne Gynnerstedt. I den slutliga handläggningen har även chefekonomen Lars Hörngren deltagit.

Thomas Franzén

Anne Gynnerstedt